

પ્રવચન નં. ૯૩ ગાથા - ૩૨ તા. ૨૭-૯-૭૮ ભાદરવા વદ-૧૧ બુધવાર સં. ૨૫૦૪

સમયસાર ગાથા ૩૨. નીચે ચાલે છે ને ?

ઈસપ્રકાર ફરીને-છેને ભાવાર્થ ઉપર “ભાવ્ય-ભાવક ભાવકે સંકરદોષકો દૂર કરકે દૂસરી નિશ્ચય સ્તુતિ”. દૂસરી એટલે કે બીજા નંબરની એમ નહીં. પહેલા નંબરની સ્તુતિથી બીજા નંબરની સ્તુતિ ઊંચી છે. સમજમેં આયા ? પહેલેમેં તો ભગવાન આત્મા રાગસે ભિન્ન, ઇન્દ્રિયો જે જડ, ભાવેન્દ્રિય જડ ઇન્દ્રિય અને ઇન્દ્રિયના વિષયો દેવ ગુરુ ને શાસ્ત્ર સબસે લક્ષ છોડકર અપના સ્વ-સંવેદન જ્ઞાનકા બળસે ઉસકી એકત્વતા તોડ દિયા એ પ્રથમ સંકરદોષકા નાશ ક્રિયા. સંકરકા અર્થ ? પરકી સાથ સંયોગ સંબંધ સંકર સંયોગ સંબંધ એ નાશ ક્રિયા. આહાહાહા !

એકત્વબુદ્ધિ જો પર ઈન્દ્રિયકા દેવ ગુરુ શાસ્ત્ર હો કે જડ ઈન્દ્રિય, ખરેખર તો પ્રભુ આત્માકી અપેક્ષાસે જડ ઈન્દ્રિય, ભાવેન્દ્રિય અને ભગવાન એ બધા અજ્ઞાત્મા હૈ, પરદ્રવ્ય હૈ, અનાત્મા હૈ. આહાહા ! અજ્ઞાત્માકા સંબંધ જો લક્ષ હૈ, એ છોડકર ભગવાન જાયક સ્વભાવ ચૈતન્ય પરમાત્મ સ્વરૂપ સચ્ચિદાનંદ સ્વભાવ ઉસકા સ્વસંવેદન કરના, એ પ્રથમ-દો પદાર્થકી એકતાકા દોષકા નાશ ક્રિયા. સમજમ્ આયા ? ઝીણી વાત બહુ બાપુ.

હવે ઐસા હોને પર ભી ધર્મીકો, જ્ઞાનીકો, સમ્યગ્દૈષ્ટિકો, આહાહા... કર્મકા ઉદય જો મોહ આદિ હોતા હૈ ઉસકે અનુસરીને હોનેવાલા વિકારી ભાવ્ય, એ કર્મ એ ભાવક હૈ, ઔર ઉસકે અનુસરકે હોનેવાલી સમ્યગ્દૈષ્ટિ જ્ઞાનીકો ભી, ભાવ્ય નામ વિકારી પર્યાય જો હૈ. એ બોલ ચલતે હૈ ને રાગ દ્વેષ, આહા ! એ પર્યાયકા સંબંધ, સ્વભાવકા નિર્વિકલ્પ સમાધિકા અનુસરણ વિશેષ કરકે, એ સંબંધ તોડના એ આત્માકી, પરમાત્મ સ્વરૂપકી સ્તુતિકા દૂસરા પ્રકાર હૈ. સમજમ્ આયા ? આહાહાહા !

મુનિ હો, ભાવલિંગી ઉસકો ભી, જબલગ કર્મકા ભાવક ભાવ કરનેવાલા નિમિત્ત, પણ હૈ અપની પર્યાયમ્ અપનેસે, મુનિકો ભી રાગાદિ પંચ મહાવ્રતકા વિકલ્પ એ રાગ હૈ. આહાહા ! એ ભાવકકા ભાવ્ય અપની પર્યાયમ્ હોનેવાલી દશા એ સમયે વિકૃત અવસ્થાકા ઉત્પન્ન હોના મુનિકો ભી સમક્રિતીકો ભી, આહાહા... હોતા થા, ઉસકા ભાવ્ય તરફકા જો વિકૃત અવસ્થા હૈ ઉસકા લક્ષ છોડકર અંતર નિર્વિકલ્પ સ્વસંવેદન જ્ઞાનકા બળસે એ ભાવ્ય ઉત્પન્ન હુઆ નહીં. એ દૂસરા પ્રકારકી સ્તુતિ કહેનેમ્ આઈ હૈ. આહા... આવો મારગ છે ભાઈ. સમજમ્ આયા ? યહાં લગ આયા હૈ-ભાવ્ય ભાવક ભાવ. હૈ ?

ભાવ્ય - ભાવક ભાવ અપની પર્યાયમ્ વિકૃત હોનેકી લાયકાત એ ભાવ્ય, ભાવક કર્મકા નિમિત્ત, ભાવ્યભાવકકા ભાવ, આરે ! અપની પર્યાયમ્ સમક્રિતીકો, જ્ઞાનીકો, ધર્માત્માકો, આહાહા... જબલગ વીતરાગતા ન હો તબલગ અપની પર્યાયમ્ ભાવ્ય નામ વિકારી યોગ્યતા દશા ભાવક નામ નિમિત્ત કર્મ એ ભાવ્ય-ભાવક જે ભાવ એ સંકરદોષ, એ સંકર નામ સંબંધ દોષ-પહેલેમ્ એકત્વકા સંકરદોષ થા. આમાં સંબંધકા દોષ હૈ, શું કહું સમજાણું ? સંકર, સંયોગ, સંબંધ તીનોં એક અર્થકા હૈ. પહેલેમ્ તો જડ ઈન્દ્રિય, ભાવેન્દ્રિય અને ઈન્દ્રિયના વિષય, એ બધા પરજ્ઞેય હૈ. સમજમ્ આયા ? અને સ્વજ્ઞેય જાયક હૈ. સ્વજ્ઞેય જાયક ઉસકી સાથ આ ભાવેન્દ્રિય દ્રવ્યેન્દ્રિય ને આ પદાર્થ ભગવાન ત્રણ લોકનો નાથ અને એની વાણી, આહાહા... જે પરજ્ઞેય હૈ. એ પરજ્ઞેયકા સંબંધસે એકત્વબુદ્ધિસે જો મિથ્યાત્વ ઉત્પન્ન થા, વો પરકા લક્ષ છોડકર, મૈ જ્ઞાન સ્વભાવે અધિકમ જુદા પૂર્ણમ અનુભવતિ, જાનાતિ, વેદ્યતિ, સંચેતયતિ એ પ્રથમ જિતેન્દ્રિય સ્તુતિ કહેનેમ્ આયા હૈ. આહાહા ! સમજમ્ આયા ?

જે રાગ અને વિકારકી પ્રશંસા કરતે થે, ઔર પરદ્રવ્યકી પ્રશંસા કરતે થે તબલગ તો એ વિકારી દશા હૈ. આહાહા ! અપના સ્વભાવ ચિદાનંદ ભગવાન પરદ્રવ્યકા સંબંધસે ભિન્ન, ઐસી સ્વભાવમ્ એકત્વબુદ્ધિ હોના ઔર પરસે એકત્વબુદ્ધિકા વ્યય હોના, આહાહાહા... સ્વકી એકત્વબુદ્ધિકા ઉત્પાદ હોના, ઉત્પાદ-વ્યય અને ધ્રુવ તીન હૈ ને ? આહાહા ! પરકી એકત્વબુદ્ધિકા ભગવાનસે વાણીસે મેરેકો લાભ હોગા, એ તો પરદ્રવ્ય હૈ. પરદ્રવ્યસે સ્વદ્રવ્યમ્ લાભ કભી નહીં

હોગા. આહાહાહા ! (શ્રોતા:- પર દ્રવ્ય ઉપકાર તો કરે છે ને) ઉપકારનો અર્થ નિમિત્ત બસ. ઉપકારનો અર્થ ઉપકાર કરે એસા હૈ નહીં. સર્વાર્થસિદ્ધ વચનિકામં એસા અર્થ લિયા હૈ ઉપકારકા અર્થ નિમિત્ત હૈ, પણ નિમિત્ત હૈ ઉસકા સંબંધકે લક્ષ કરનેસે રાગ હોતા હૈ. આહાહા ! આવી વાત.

સમકિતીકો ભી પરકા લક્ષ છોડકર સ્વસંવેદન, પરસે ભિન્ન પરસે અધિક, પરસે જુદા, પરસે જુદા પરિપૂર્ણ પ્રભુ, આહાહાહા... ઉસકા અનુભવ હુઆ એ પર્યાય હૈ એ તો અનુભવ હુઆ વો પર્યાય હૈ. પણ એ અનુભવ પર્યાય કબ હોતી હૈ ? પરકા લક્ષ છોડકર અપના ભગવાન પૂર્ણાનંદકા નાથકા ધ્યેય બનાકર, આવી શરતું બહુ આકરી. અપની પર્યાયમં સ્વસંવેદન, એ જ્ઞાનકી વેદન દશા પ્રગટ કરના, વસ્તુ તો વસ્તુ હૈ. સમજમં આયા ? આ તો અગાધ વસ્તુ હૈ ભાઈ ! આહાહા... અપની ચીજ જો પરદ્રવ્યકા સંબંધસે ભિન્ન, અધિક, પૂર્ણ એના એસા સ્વસંવેદનસે અનુભવ કરના એ પ્રથમ સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન અને ચારિત્રનો અંશ હૈ, એ પ્રથમ સ્તુતિ કહેનેમં આયા. ક્યું કિ જો ઉસકી પ્રશંસા નહિ કરતે થે અને નિમિત્તકી પ્રશંસા કરતે થે તબલગ આત્માકી અસ્તુતિ થી. આવી વાત હૈ. પાટણીજી ! આવું ક્યાંય છે નહિં અત્યારે તો એ તો પોતે કહે છે. ભાઈ એ તો.

બાપુ માર્ગ આ છે ભાઈ, નથી નથી બહાર શું કરીએ. લોકો એમ કહે આ એકાંત છે. પ્રભુ કહો. માર્ગ પ્રભુ આ હૈ. આહાહા ! આહાહાહા ! પરદ્રવ્ય અને પરદ્રવ્યના લક્ષે હોનેવાલા વિકૃત અવસ્થા ઉસસે ભગવાન અંદર ભિન્ન હૈ. અને ભિન્ન હૈ યહ પરિપૂર્ણ હૈ અને ભિન્ન હૈ યહ પરસે તદ્દન જુદા હૈ. કથંચિત્ જુદા અને કથંચિત્ એકત્વ એસા હૈ નહીં. આહાહા ! આ માર્ગ તો જુઓ ! એ આત્મજ્ઞાન સમ્યગ્દર્શન હુઆ છર્તે પણ પર્યાયમં કર્મકા ભાવક નિમિત્ત અને તે તરફકા વલણવાળા ભાવ્ય નામ વિકાર અવસ્થા ‘મોહ’ પહેલાં મોહ લિયા હૈ. આ ‘મોહ’ મિથ્યાત્વ નહીં. ‘મોહ’ પદ લિયા હૈ ને ? મિથ્યાત્વ નહીં. પર તરફકી સાવધાની. મોહ નામ પર તરફકી સાવધાની, વિકારી-અવસ્થા, આહાહા... ઈસકો ધર્મી જીવ પરકા લક્ષસે જે ઉત્પન્ન થા ઉસકો સ્વભાવકા આશ્રય કરકે, ઉસકો ઉપશમ કર દેતે હૈ.

આ પહેલી ઉપશમની સ્તુતિ હૈ. સમજમં આયા ? આહાહાહા ! ઉપશમ શ્રેણી, આઠમા ગુણસ્થાનેથી શરૂ હોતી હૈ ને ? એ ધારા લિયા હૈ જ્ઞાનીકો ભી આહાહા... સમ્યગ્દૈષ્ટિકો ભી, જબલગ ઉપશમ શ્રેણી ન જાય, તબલગ કર્મકા નિમિત્તકા લક્ષસે ભાવ્ય નામ વિકારી મોહ દશા થી, ચારિત્રકા દોષ. આહાહા... ઉસકો દૂરસે હટાકર એસા આયા હૈ, દૂરસે હટાકરકા અર્થ કે નિમિત્ત તરફકા વલણ હી છૂટ ગયા પછી કિયા ને છોડના એસા નહીં. ભાવક-ભાવક-ભાવક ક્યું કહા ? કે નિશ્ચયસે વિકારકા કર્તા નિમિત્ત તરીકે યે કહેનેમં આયા હૈ. આ ભાવ્ય હૈ. આહાહાહા ! એ ભાવ્યકો દૂરસે ઉત્પન્ન હોને ન દેના, ઉત્પન્ન જ હોને ન દેના, એસે હૈ ને ? દૂરસે હટાકર હૈ ને ? આહાહાહા !

અહીં આવી ગયું છે પહેલું ઈ. “બળપૂર્વક મોહકા તિરસ્કાર કરકે” આહાહા ! યહાં તો પર્યાયમં, દ્રવ્યમં નહીં, દ્રવ્ય તો પૂર્ણ અખંડાનંદ હૈ. પર્યાયમં કમજોરીસે ભાવકકા લક્ષસે વિકારી ભાવ મુનિકો, સમકિતીકો જ્ઞાનીકો હોતા હૈ, ઓ તરફકા વલણ છોડકર, છોડકર તો એક અપેક્ષા

કહેના હૈ બાકી તો આ બાજુ અનુસરણ કરકે, સ્વભાવકા અનુસરણ કરકે નિમિત્તકા અનુસરણ જો થા એ ઉપશમ હો ગયા. ચંદુભાઈ ! આવી વાતું છે બાપુ. આહાહાહા ! અરે કોઈ એમ કહે કે જ્ઞાની હે ઉસકો રાગ અને દુઃખ હોતા હી નહીં, તો ઈસકી દૈષ્ટિ જૂઠી હૈ. સમજમ્ આયા ? ઉસકા જ્ઞાન જૂઠ હૈ. આહાહાહા ! સમ્યગ્જ્ઞાન હુઆ, પરકી સાથ એકત્વબુદ્ધિ કહો, સંકરદોષ કહો એકત્વબુદ્ધિ કહો, પહેલેમ્ હોં ! દૂસરામ્ એકત્વ નહીં. સંકરમાં દૂસરામ્ સંબંધ દૂસરી સ્તુતિમ્ સંબંધ, પહેલી સ્તુતિમ્ એકત્વકા સંકર. (શ્રોતા:- સંકર શબ્દ તો એક જ રહ્યો ને ફેરફાર શું છે ?) ફેરફાર હૈ. છે ને ? સંયોગ જે થા, સંયોગ મેરે હૈ એસી બુદ્ધિ મિથ્યાત્વ હૈ, અને એ છૂટયા પીછે સંયોગમ્ અસ્થિરતા થઈ એ ચારિત્ર દોષ હૈ, (શ્રોતા:- સંકર શબ્દ તો મિથ્યાત્વ) નહીં. નહીં. અહીં તો સંકર શબ્દ સંયોગ અને સંબંધ. હવે પહેલો સંયોગ અને સંબંધ પરની સાથે એકત્વબુદ્ધિકા, દૂસરામ્ પરકી સાથ સંબંધ અપની કમજોરીસે નિમિત્તકા સંબંધ કરતે થે. બહુ ઝીણી વાત છે બાપુ ! ગાથા બહુ સારી આવી છે ભાઈ, હોં સુમેરુમલજી ! એવી ચીજ છે. આ તો ત્રણ લોકના નાથ જિનેન્દ્રદેવનું આ ફરમાન છે. એ સંતો આડતીયા હોકર વાત કરતે હૈ. આહાહા ! અરે પ્રભુ ! તેરે પૂર્ણ સ્વરૂપકી સ્તુતિ કરે માટે પ્રથમ તો અપના શુદ્ધ સ્વભાવકી સ્તુતિ નામ સત્કાર ને સ્વીકાર કરના પડેગા. સમજમ્ આયા ? આહાહાહા ! ભગવાન આત્મા અનંત ગુણરત્નાકર, દરિયો. અનંત ગુણનો રત્નનો આકર દરિયો, ભગવાન એનો સ્વીકાર સત્કાર એ સમ્યગ્દર્શન એ ભગવાન આત્માકી પહેલી સ્તુતિ હૈ. સમજમ્ આયા ? આવી વાતું છે ભાઈ ! અહીંયા તો આપણે બીજી સ્તુતિ ચલતે હૈ.

ભાવ્ય-ભાવક ભાવકા સંકરદોષ. સંબંધ, આ સંબંધ અહીંયા લેના. સંકર શબ્દ સંબંધ. સમજમ્ આયા ? પહેલેમ્ દ્રવ્યેન્દ્રિય ભાવેન્દ્રિય અને ભગવાન એ પરજ્ઞેય થા. સ્વજ્ઞેયકી સાથ પરજ્ઞેયકા સંબંધ એકત્વબુદ્ધિ મિથ્યાત્વ થા. આહાહાહા ! સમજમ્ આયા ? એ ભાવેન્દ્રિય દ્રવ્યેન્દ્રિય શરીર પરિણામને પ્રાપ્ત, ભાવેન્દ્રિય ખંડ ખંડ જ્ઞાનકો જણાતી હૈ વો ઔર ઈન્દ્રિયકા વિષય સબ પરજ્ઞેય હૈ, એ સ્વજ્ઞેય નહીં. સમજમ્ આયા ? આહાહા ! એ સ્વજ્ઞેયકો પર્યાયમ્ જ્ઞેય બનાકર, પરજ્ઞેયકા લક્ષ છોડકર. આહાહાહા ! આવી શરતું બહુ બાપુ !

જે પરદ્રવ્યની ને રાગની સ્તુતિ કરતે થે, ત્યાં તો પ્રભુકી અસ્તુતિ થી સ્વની. આહાહાહા ! સમજમ્ આયા ? પૂર્ણાનંદનો નાથ પ્રભુ અનંતગુણનો સાગર જેના પ્રદેશે પ્રદેશે અનંત ગુણ રતનના કમરા ઓરડા ભર્યા હૈ. આહાહા ! એ એને પર્યાયમાં પરજ્ઞેય બનાકર જે અનાદિસે રૂલતે થે, આહાહાહા... તો પર્યાયકા સ્વભાવ તો સ્વપરપ્રકાશક હૈ. તો એ પર્યાય જ્ઞાનકી, અજ્ઞાનીકી ભી પર્યાય હોય તો ભી પર્યાયકા સ્વભાવ તો સ્વપરપ્રકાશક હૈ. તો એકીલા પર પ્રકાશક પરજ્ઞેયકો જ્ઞાનનેમ્ અટક ગયા તો મિથ્યાત્વ હૈ. આહાહાહાહા ! પણ ઓ પર્યાયમ્ પરકા જ્ઞાન હોને પર ભી સ્વતરફકા જ્ઞાન હોતા હૈ જબ, આહાહા... ત્યારે એ પરજ્ઞેય તરીકે જ્ઞાનનેમ્ આતા હૈ, પણ પરજ્ઞેયસે મેરી ચીજ સંબંધવાળી હૈ એસા નહીં. આહાહાહા ! આવો ઉપદેશ હવે માણસને શું થાય બાપુ.

એ મોહકા નામ લિયા હૈ. ઉસમ્ 'મોહ' પદ બદલકર ઉસકે સ્થાન પર 'રાગ' લેના. ધર્મીકો ભી, સમકિતીકો ભી, જ્ઞાનીકો ભી, કર્મકા ભાવકકા અનુસરણ કરકે જો રાગ થા એ રાગ

સ્વભાવકા અનુસરણ કરકે રાગકો ઉપશમ કર દિયા. ક્ષપક પીછે આયેગા. એવી શૈલી લીધી છે. આહાહા ! એસા 'દ્વેષ'કા લે લેના. સમકિતીકો ભી દ્વેષકા અંશ આતા હૈ. આહાહા... મુનિકો ભી દ્વેષકા અંશ આતા હૈ. આ નહીં, આ હૈ, આ હૈ એસા વિકલ્પ રાગ હૈ, અને આ નહીં હૈ એસા વિકલ્પ દ્વેષ હૈ. (શ્રોતા:- સત્ય નિરૂપણ કરે છે દ્વેષ શાનો ?) વિકલ્પ હૈ, સ્થાપન કરે છે ને. જ્ઞાતા જ્ઞાનરૂપ કહાં રહ્યા ત્યાં ? એસા અંશ આતા હૈ. એકસો તેતાલીસમાં લિયા હૈ પાછળ કર્તાકર્મમાં એ સ્થાપે ત્યાં સુધી હજી દ્વેષ અંશ હૈ, એકસો તેતાલીસ કર્તા કર્મ, હૈ સબ સમયસારમેં તો બહોત ભર્યા હૈ, સારા દરિયા હૈ. એકેક પંકિત ને એકેક ગાથા, અજોડ ચક્ષુ. ભગવાનના શ્રીમુખે નીકળેલી દિવ્યધ્વનિ એ સંતો, એ દ્વારા વાત કરતે હૈ. આહાહા !

કહેતે હૈ કે દ્વેષ, એમ 'ક્રોધ'—ક્રોધ ભી આતા હૈ સમકિતીકો, એકતાબુદ્ધિ તૂટ ગઈ હૈ, પણ અસ્થિરતાકા ક્રોધ આતા હૈ, એ ભાવ્ય કહેનેમેં આતા હૈ, ક્રોધકા ઉદય હૈ એ ભાવક અને ઉસકે લાયક આ અપની પર્યાય અનુસરકે હોતા હૈ એ ક્રોધ, ઉસકો ઉપશમ કરકે સ્વભાવકી એકતા વિશેષ કરકે, સ્વભાવકા અનુસરણ વિશેષ કરકે દાબ દેના એ દૂસરી સ્તુતિ હૈ. એ ભગવાન આત્માકી સ્તુતિકી અધિક દશા એ દૂસરી સ્તુતિ હૈ. દૂસરા નંબરકી એમ નહીં, અધિક હૈ. આહાહાહા ! અરે આ ક્યાં બાપા.

એમ 'માન' 'માન' પણ આતા હૈ જરી. સમજમેં આયા ? કાલ તો દેષ્ટાંત દિયા થા ને નેમનાથ ભગવાનકા, ભગવાન હૈ તીન જ્ઞાનકા ધણી હૈ, ક્ષાયિક સમકિતી હૈ. સભા ભરી હતી યોદ્ધાઓની ઉસમેં ચર્યા હોતે હોતે હોતે કોઈ કહે પાંડવ જોદ્ધા હૈ. કોઈ કહે ભીમ એસા હૈ, કોઈ કહે અર્જુન એસા હૈ. કોઈ કહે ફલાણા એસા હૈ, કોઈ એસે—બોલ્યા સબ હૈ મગર દેખો ભગવાન બિરાજતે હૈ વહાં ગૃહસ્થાશ્રમમેં ઉસકા બળ દૂસરી તરહકા હૈ, એસા બળ કોઈકા નહીં. તો ભગવાને સભામાં પગ નીચે મૂક્યો કે હલાવો, કૃષ્ણ આયા, હલે ક્યાંથી ? એટલું 'માન' આહાહા... ટીંગાઈ ગયા પગ ઉપર, પણ હલે નહીં— આત્માના બળની તો કયા વાત કરના ? આહાહા ! તો એસા કોઈ 'માન' આતે હૈ. 'માન' કા ઉદય ભાવક—ને ઉસકે અનુસારે હોતે હૈ. ઉસકો સ્વભાવકા વિશેષ અનુસરણ કરકે દાબ દેના. સમજમેં આયા ? કહો, રતિભાઈ ! આવું છે આ.

એમ 'માયા' કપટ, માયાકા ઉદય હો ત્યાં ભાવક, આ બાજુ અનુસરણ કરકે જરી માયા આ જાતી હૈ સમકિતીકો જ્ઞાનીકો ભી, માયા શલ્ય નહીં. માયા કી અસ્થિરતા, સમકિતીકો, જ્ઞાનીકો, આહાહાહા... ઉસકો પરકા અનુસરણમેં જો થા એ અહીંયા સ્વભાવ તરફ અનુસરણ બઢા દેના ઉસસે ઓ દબ જાતી હૈ. માયા ઉપશમ હો જાતી હૈ— (શ્રોતા:- મુનિ દશામાં માયા કયા પ્રકારની હશે ?) અસ્થિરતાની. (શ્રોતા:- પણ કયા પ્રકારની) અસ્થિરતાની એમ કહેનેમેં આયા દૂસરા કયા કહે ? શલ્ય નહીં. મિથ્યાદર્શન નિદાન શલ્ય, માયા શલ્ય એ શલ્ય નહીં— પણ માયાકા ભાવ જરી આતે હૈ, એ ભાવ્ય હૈ. ઉસકો નિમિત્તકે અનુસરણ કરનેકા ભાવ મેં જો થા ભાવ્ય માયા, એ ન હોને દેના અને અપના જ્ઞાયક સ્વભાવ તરફકા વિશેષ, અધિક અનુસરણ કરના, એ દૂસરા પ્રકારકી સ્તુતિ હૈ. આ તો ભાષામેં જે આતે હૈ એ બરોબર તોળી તોળીને સમજના ચાહીયે. ફેરફાર કાંઈ હોતે નહીં. આહાહા... આવો માર્ગ છે. આ ત્યાં લે જાના હૈ ને

ટેપરેકોર્ડીંગ એસા સૂના છે. એ લોગ. આહાહાહા !

એમ 'લોભ' એ કલ તો આ ગયા. છે ! લોભ ભી થોડા છે આસકિતકા, તો એ ભાવ્ય જે છે, લોભ કર્મકા ભાવક કર્મ ઉસકે અનુસરીને ઈતના સંબંધમે જો લોભકા ભાવ્ય થા એ ન હોને દેના, ઓ તરફકા અનુસરણ છોડ દેના અને સ્વભાવ તરફકા અનુસરણ અધિક કરના ઉસસે લોભકા ઉપશમ હો જાતા છે, દબ જાતા છે. સમજમે આયા ?

એમ 'કર્મ' આઠેય કર્મ-કર્મકા સંબંધમે આઠ કર્મકા સંબંધમે જે કાંઈ દશા ભાવ્ય હોતી થી. આહાહા ! હજી તો હૈને જ્ઞાનીકો કર્મ આઠ નિમિત્ત છે ને ? નિમિત્તકે અનુસરકે અપની પર્યાયમે વિકૃત અવસ્થા છે, બિલકુલ ન હો તો તો વીતરાગ હો જાય. આહાહાહા ! કર્મસે નહીં પણ કર્મકા નિમિત્તપણાકા લક્ષસે જો વિકૃત અવસ્થા થી. આહા... એ કર્મકા સંબંધ છોડ દિયા, જિતને અંશે કર્મ મેરા છે એ તો દૈષ્ટિ છૂટ ગઈ પહેલે, પણ આ કર્મકા સંબંધમે જો કાંઈ આસકિત થી, આહાહા... એ બી અંતર સ્વભાવકા અનુસરણ કરકે એ કર્મકા સંબંધકી આસકિતકો દબા દેતે છે. આહા.. આવી વાતું છે. આહાહાહા... ભાષા તો સાદી છે પ્રભુ સમજાય એવી છે. આહાહાહા !

'નોકર્મ' દેવ, ગુરુ, શાસ્ત્ર, શરીર, વાણી, મન એ બધા સામાન્યપણે નોકર્મ, ઉસકા સંબંધમે, સંબંધ સર્વથા છૂટ ગયા હો તો તો વીતરાગ હો જાય પણ કંઈ આમ સંબંધમે ભાવ હોતા છે, તો એ નોકર્મકો જીત લિયા, એ નોકર્મ તરફકા ભાવ ઉત્પન્ન હોને ન દેના અને સ્વભાવકા અનુસરણ કરકે એ ભાવકો દાબ દેના. આહાહાહા ! કેટલી ગંભીરતા, ગાથામાં કેટલી ગંભીરતા. આહાહા !

'મન' મનકા સંબંધ છે ને ? મનકી એકત્વતા તૂટ ગઈ, પણ રાગાદિ ઉત્પન્ન હોતા છે તો મનકા સંબંધ છે. મનકા સંબંધ તરફકા જો ભાવ ઉત્પન્ન હોતા થા, એ અંતર સ્વભાવકા વિશેષ અનુસરણ ઉત્પન્ન કરકે એ સંબંધકા ભાવ દાબ દેના, ઉપશમ કર દેના. સમજમે આયા ?

આ તો ધીરાના કામ છે ભાઈ ! આ કાંઈ... આહાહાહા...

'વચન' વાણીકી સાથ ઈતના સંબંધ છે ને ? રાગ છે. એ ભાવ્ય હુઆ. વચનકા સંબંધમે એ ભાવ્યકો સ્વભાવકા અનુસરણ કરકે દાબ દેના. આવી વાતું છે. 'સમાધિશતક' મેં તો તહાં લગ કહા, કે ઉપદેશકા વિકલ્પ આતા છે, હમ મુનિ છે, આનંદ છે, જ્ઞાન છે, શાંતિ છે પણ ઓ વિકલ્પ આતા છે ઈતના ઉન્માદ છે. મિથ્યાત્વકા ઉન્માદ નહીં. આહાહા ! સમજમે આયા ? આવી વાતું છે.. વીતરાગી બિંબ પ્રભુ ! જિનબિંબ ! ભગવાન તો જિનબિંબ આત્મા છે ઉસમેંસે વિકલ્પ ઉઠના, આહાહાહા... એ દોષ છે. સમજમે આયા ? વચનકે સંબંધમે અપને જો વિકલ્પ ઉઠતે છે એ સંબંધ છોડ દેના. આહાહાહાહા... ઈતના અનુસરણ જો વચનકા ભાવમે કરતે થે, યે અનુસરણ ભગવાન, આ તો બીજા નંબરની ઊંચી સ્તુતિ છે ને, ઉપશમ ધારાની સ્તુતિ છે ને ! આહાહાહાહા...

"કાય" આ કાયાકા સંબંધમે જો આમ લક્ષ જાતે છે ઈતના રાગ છે, ઉસકો સ્વભાવકા આનંદકા નાથ. એના અંતર અનુસરણ કરકે કાયા સંબંધીકા ભાવ્યકો દાબ દેના, અસ્થિરતાકા. (શ્રોતા:- અસ્તિના એક કથન કરવાને બદલે આ નાસ્તિના પચાસ કથન કરવાથી...) નહીં નહીં બધાનો વિસ્તાર છે. ભિન્ન ભિન્ન ભાવ હોતા છે ને એક પ્રકાર નહીં હોતા. ભિન્ન ભિન્ન ભાવ

હોતા હૈ. ભિન્ન ભિન્ન ભાવ હજી તો આગળ લેશે, વિશેષ લેશે. અસંખ્ય પ્રકારકા વિભાવ લેગા હજી તો. સામાન્ય માટે તો વાત ક્રિયા, એ તો નિર્જરા અધિકારમેં નહીં આતા, સામાન્ય માટે તો પરિગ્રહકા ત્યાગ ક્રિયા હવે વિશેષ માટે એક એકકા ત્યાગ કરાતે હૈ. આતે હૈ ? રાગ, દ્વેષ. આહાહા ! પાણી. એ તો અલૌકિક વાતું હૈ. આહાહા !

એ ગ્યારહ સૂત્ર રખકર ગ્યારહ રૂપ વ્યાખ્યાન કરના. હૈ ને ? દરેકની વ્યાખ્યા કરની આ સમજને માટે પીછે.

“શ્રોત” શ્રોત ઇન્દ્રિય ઓ તરફકા લક્ષ હોનેસે જે વિકૃત ભાવ્ય હોતા થા. આહાહાહા ! એ આત્માકા વિશેષ અનુસરણ કરકે દાબ દેના, ઉપશમ કરના એ દૂસરા પ્રકારકી સ્તુતિ હૈ. આહાહાહા ! સાંભળવામાં પણ જો સૂનનેમેં જો રાગ આતા હૈ, એ રાગકી એકતા તો પહેલે તોડ દિયા હૈ. પણ સૂનનેકા ભાવમેં વાણીકા રાગ આતા હૈ, ઉસકો અપના સ્વભાવકા ઉગ્ર આશ્રય લેકર, દાબ દેના. આવી વાતું છે. ત્રણ લોકનો નાથ જિનેશ્વરદેવ એની દિવ્ય ધ્વનિમાં આ આયા હૈ. એ સંતો જગતની પાસે આડતીયા તરીકે જાહેર કરતે હૈ. આહાહા ! આમાં વાદ ને વિવાદને કરે. એમ ‘ચક્ષુ’ આંખ કે સંબંધમેં પર તરફકા લક્ષ જાતે હૈ. આહાહાહા ! ઈતના સ્વભાવકા આશ્રય વિશેષ કરકે એ ભાવકો ઉત્પન્ન ન હોને દેના એ સ્તુતિ હૈ.

એસે ‘ઘ્રાણ’ ઘ્રાણમેં જે સુગંધકા ભાવકા લક્ષ જાતે હૈ, અસ્થિરતાકા ભાવ ઉત્પન્ન ન હોને દેના ઉપશમ કર દેના એ દૂસરી સ્તુતિ હૈ.

એમ ‘રસ’ રસેન્દ્રિય જ્ઞાનીકો ભી રસેન્દ્રિય તરફકી વૃત્તિમેં અસ્થિરતા હોતી હૈ. સમજમેં આયા ? આહાહાહા ! રાત્રિકો કહા થા, એક તીર્થકર હો, ચક્રવર્તી હો, કામદેવ-સોળ, સત્તર, અઢાર (શાંતિનાથ, કુંથુનાથ, અરનાથ) ઉસકા બત્રીસ કવળકા આહાર હૈ. કવળ, તો એકેક કવળકી તો કિંમત તો હીરાની ભસ્મ હોય ઉસમેં ધીમેં ઉના(ગરમ) કરકે ઘઉં હોય ને ઘઉં એ ધીમેં ભસ્મ નાખકર ઘઉં નાખકર એ ભસ્મ પી જાય ઘઉં. સમજમેં આતા હૈ ? હૈ. કરોડો રૂપીયાની કિંમતકી એ ઘઉંકી રોટી બનાતે હૈ. ક્યાં આમાં તુમ્હારી ભસ્મ બસ્મ આઈ ? આહાહા... તો જિસકા બત્રીસ કવળમેં એક કવળ ૯૬ કરોડ પાયદળકો પાયન કરનેકી શક્તિ નહીં. ૯૬ કરોડ પાયદળ ઉસકા એક કવળ પચા સકતે નહીં - રાત્રે તું હતો કે નહીં એય, એ સમકિતી, ક્ષાયિક સમકિતી તીન જ્ઞાનકા ઘણી, એ બત્રીસ કવળકા ખાનેકા વિકલ્પ આતા હૈ. એ આકુળતા હૈ. એ કવળકો ખાતે નહીં. એ રાગ આયા ઓ ઉસકો વેદતે હૈ. ઓ તો જડકી ક્રિયા હૈ. માલચંદજી ! આ માલ માલકા ખાત ચલતે હૈ યહાં. પ્રભુ તું કૌન હૈ. આહાહાહા ! અતીન્દ્રિય આનંદકા નાથસે ભરા હૈ ને તુમ, આહાહા... મહા અનંત ગુણકા ગોદામ તુમ હૈ ને નાથ ! આહા... ઉસકા અનુસરણ કરકે એકત્વબુદ્ધિ તોડના અને ઉસકા અનુસરણ કરકે અસ્થિરતાકી પર્યાય ઉત્પન્ન ન હોને દેના. આહાહાહા... આવી વાતું છે. પહેલી તો પકકડમેં કઠણ પડે. હૈ ! આહાહા ! ભાઈ વીતરાગ સર્વજ્ઞ પરમાત્મા આત્મા ઉસકા સ્વભાવ જાનના, અને જાને હુએ પીછે ભી રાગ આતા હૈ. આહા... તો રાગ કહો કે દુઃખ કહો. સમજમેં આયા ? આહાહા !

‘રસન’ આ તો રસન આવ્યું ને ? સમકિતી, ક્ષાયિક સમકિતી, તીર્થકર બીજાઓ ચક્રવર્તીને પણ હોય છે. પણ અહીંયા તો તીર્થકર કો તો એસા આહાર હોતા હૈ, છતાં નિહાર નહીં હોતા.

દૂસરા ચક્રવર્તીકો એસા બત્રીસ કવળકા આહાર હોતા હૈ, નિહાર હોતા હૈ. આહાહાહા... અહીં તો વધારે જરી એક રોટી ૫૬ જાય તો દસ્ત હો જાય, એ બત્રીસ કવળ હીરાની ભસ્મો, એકેક દાણામેં કરોડો હિરાકી ભસ્મો ચડી ગઈ દાણામેં ઉસકી બનાઈ રોટી. તે પણ રસોયો, અમલદાર હોતા હૈ. એ પોતે બનાતે નહીં, બાર મહીનામાં ઉસકી તૈયારી કરતે હૈ. એક દિનકી ચક્રવર્તીકી રસોઈ માટે, ભગવાનને માટે તીર્થંકરકી. આહાહાહા ! તૈયારી કરતે હૈ કે આ કરના, આ કરના આ કરના... બાર માસ સુધી ત્યારે એક વાર હુકમ આતે હૈ અમલદાર રસોયાને કે આજે આ રસોઈ બનાવો. એય ચંદુભાઈ ! (શ્રોતા:- પુણ્યના પ્રતાપ છે બધા) આહાહા ! એ બત્રીસ કવળના આહારની ક્રિયા તો ઉસસે હોતી હૈ. વિકલ્પ આતા હૈ. મુનિને પણ 'સંયમના હેતુએ યોગ પ્રવર્તના' આહારાદિ લેનેકા ભાવ આતા હૈ પણ એ ભાવ જરી શુભ હૈ. અને આ જે સંસારને માટે પ્રાણીઓ આહાર કરતે હૈ એ ભાવ અશુભ હૈ. આહાહાહા ! સમકિતીકો ભી ભોગકા ભાવ આતા હૈ, આહાહાહા... ઈતના દુઃખ હૈ. સમકિતીકો ભી પંચમ ગુણસ્થાન તક રૌદ્રધ્યાન હોતા હૈ. આહાહાહા... ઈતના ધર્મી જીવકો ભી દુઃખ હૈ. આનંદસ્વરૂપ સે ભગવાન વિરૂદ્ધ રૌદ્ર ધ્યાનમેં ગયે, આહાહાહા... પંચમ ગુણસ્થાનવાળા હોં, ચોથે ગુણસ્થાને જ્ઞાની તો ઠીક, પંચમવાળા સુધી રૌદ્ર ધ્યાન હૈ અને છહે તક આર્તધ્યાન હૈ. એ આર્તધ્યાન દુઃખરૂપ હૈ કે સુખરૂપ હૈ ? આહાહાહા !

યહાં કહેતે હૈ 'રસન' આહાહાહા... એ બત્રીસ કવળકા આહાર લેનેકી વૃત્તિ ઉઠતી હૈ યહ રસનકા સંબંધ હૈ ઈતના, યહ સંબંધ ભગવાન અતીન્દ્રિય આનંદકા નાથ, અતીન્દ્રિય આનંદકા ખોરાક લેકર, એ રાગકો દબા દેતે હૈ. સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ. આહાહાહા... સત્ શાશ્વત જ્ઞાન ને આનંદકા નાથ ભંડાર પ્રભુ, એ અપના અનુસરણ કરકે, એકત્વબુદ્ધિ તો તોડ દિયા હૈ, એ તો પહેલી સ્તુતિ હૈ. પણ દૂસરી અસ્થિરતાકી વૃત્તિ ઉત્પન્ન ન હોને દેના, આહાહાહા... ઈતના સ્વભાવકી સ્તુતિ સત્કાર સ્વીકાર વિશેષ હો ગયા. સમજમેં આયા ? આવી વાતું છે પ્રભુ ! શું થાય ? આહાહાહાહા... અત્યારે તો બહુ ફેરફાર થઈ ગયો છે. અત્યારે તો ચોર કોટવાળને દંડે એવું થઈ ગયું છે. ઝાઝા ચોર ભેગા થાય ને ! અરે પ્રભુ ! આહાહાહા ! "રસન" આ તો રસનનો ઉત્કૃષ્ટ દાખલો લીધો. તીર્થંકર ક્ષાયિક સમકિતી ત્રણ જ્ઞાનના ઘણી માતાના પેટમાં આવ્યા છે અને પીછે જન્મતે હૈ તો આહારકા ભાવ તો આતા હૈ. પણ એ ભાવ રાગ હૈ. એ રાગકો સ્વભાવકા વિશેષ અનુસરણ કરકે દૂરસે હટાના નામ ઉત્પન્ન હોને ન દેના. આહાહાહા... ઝીણી વાત છે ભાઈ. ગાથા એવી આવી ગઈ છે. સુમેરુમલજી ! બરાબર ભાગ્યવાનકો પડે કાને એસી બાત હૈ. આહાહાહા ! આહાહાહા !

પછી, 'સ્પર્શન' સ્પર્શન-સ્પર્શનના સંબંધમેં ભી જ્ઞાનીકો ભી ભોગકા રાગ આતા હૈ. આહાહાહા ! ક્ષાયિક સમકિતી ત્રણ જ્ઞાનના ઘણી, તીર્થંકર. ૮૬ હજાર ચક્રવર્તી સ્ત્રી પરણતે હૈ- ભરતેષ વૈભવમેં કથા હૈ એકેક દિનમેં સેંકડો રાજકુંવરીઓને પરણે, લગન કરે. આહાહાહા... હૈ સમકિતી એ રાગ હૈ ઈતના. સમજમેં આયા ? એ રાગકી એકત્વબુદ્ધિ તો તોડ દી હૈ, પણ રાગકી અસ્થિરતાકો સ્વભાવકે આશ્રયે. ઉપશમ શ્રેણી આગળ લેતે હૈ ને, અંદર જાતે સ્વસંવદેન બળમેં જાતે એ ઉપશમ હો જાતા હૈ. ભોગકા ભાવ, સ્પર્શકા ભાવ, ઉપશમ હો જાતા હૈ. લ્યો આ,

ચંદુભાઈ... એટલે સખ નહીં આવે અહીંયા. ટૂંકું કર્યું હોત તો પણ આ તો... લાંબુ લાંબુ કરે છે. હજી. હૈં ?

ઈન પાંચો સૂત્રોકો ઈન્દ્રિય સૂત્રકે દ્વારા અલગ અલગ વ્યાખ્યાનરૂપ કરના. ઈસ પ્રકાર, હવે હજી એટલેથી નહીં. સોળ સૂત્રોકે ભિન્ન ભિન્ન વ્યાખ્યાન કરના. દરેકકા ભિન્ન ભિન્ન વ્યાખ્યાન. ઔર ઈસ ઉપદેશસે અન્ય ભી વિચાર લેના. આહાહા... અસંખ્ય પ્રકારકા વિભાવ હૈ, આહાહાહા... અનેક પ્રકાર હૈ. અસંખ્ય પ્રકારકા વિભાવ સમકિતીકો હૈ. આહાહાહા... તો ઐસે વ્યાખ્યાન કરના. એ ભાવ્ય હૈ ઉસકો અપના સ્વભાવકા અનુસરણ કરકે ઉત્પન્ન હોને ન દેના એ અપની સ્તુતિ હૈ. અપની પ્રશંસા ભગવાનકી હૈ. આવું ત્યાં સાંભળ્યું નથી સરદાર શહેરમાં ક્યાંય નહીં. પ્રભુનો મારગ બાપા ! એ “હરિનો રે મારગ છે શૂરાનો એ કાયરના નહીં કામ જોને રે” એમ આવે છે ને ? તમારે “એ હરિનો રે મારગ છે શૂરાનો, કાયરના નહીં કામ જોને” પ્રથમ પહેલાં મસ્તક મૂકી વળતા લેવું હરિનું નામ જોને રે. હરિ એટલે આ ભગવાન, આહા... એ લોકોમાં એવુ સ્તુતિમાં ભક્તિમાં આવે છે. અમારે તો એ બાજુના પાલેજમાં બધાય ઘરાક હતા એવા બધા. એક બ્રાહ્મણ હતો અમારો ઘરાક તે દિ’ હો. પણ વેદાંતનો મોટો અને બધાનો ગુરુ હતો પણ અમારો ઘરાક હતો. એના ગામનું નામ ભૂલી ગયા. મેહરાજ ને તિલોદ બે ગામમાં અમારી ઉઘરાણી હતી એ બે ગામમાં વધારે એમાં આ મેહરાજનો બ્રાહ્મણ હતો એ માલ લેવા આવે. એના ભક્તો હોય ને એ પગે લાગે આમ. અમે એને ઘરે પૈસા લેવા જઈએ તો ખાટલો ઢાળી દે. મેહરાજ ગામ પાલેજથી ત્રણ ગાઉ છે. આ તો ૧૭, ૧૮, ૧૯ વર્ષની વાતું છે શરીરની. આહાહા ! બધું એ વખતે જોયેલું જાણેલું, પણ આ નહીં. આહાહા !

એક તો બાવા આવ્યા હતા બે. એ વખતની વાત છે. ૬૫, ૬૬ કે ૬૭ ની વાત છે. એક હતો વેદાંતી અને એક હતો કબીર (પંથી) અને એક હતો ઈશ્વર કર્તા માનનેવાલો બે સાધુ મોટા આવ્યા. ત્યાં ધર્મશાળા છે અમારે ત્યાં ઉતરેલા અને અમને ખબર પડી જૈનોને કે એ લોકો ચર્ચા કરવાના છે અમે બધા ગયા એમાં એક સાધુ હતો ઈશ્વર કર્તા માનનારો. આ જગતના ઈશ્વર કર્તા હૈ, અમે જૈન લોકો ગયેલા સાંભળવા તો ઓલો સામો કહે કે કર્તા હોય તો ક્યાં ઊભા રહીને ક્રિયા ઈશ્વરે ? ઈશ્વરકો કોણે ક્રિયા ? અને ઈશ્વરે કહાં ખડા હોકર જગત બનાયા, તો ખડે હોકર બનાયા તો કોઈ ચીજ તો રહી. સમજમ્ને આયા ? ઓલો કબીર (પંથી) અમારી સામે જોવે જૈન સામે કેમ ભાઈઓ એને ખબરને કે આ જૈનો છે ને ! આ તો ૭૦, ૭૨ વર્ષ પહેલાંની વાત છે. બરાબર હૈ.. ઈશ્વર હો તો કહાં ખડા રહા ઔર આ બધી સામગ્રી કહાંસે લાયા. કહાંસે બનાયા આ ? નહીં હૈ ઈસમ્નેસે બનાઈ ? નહીં હો ઉસે બના સકતે હૈ ! હૈ ઈસકો બનાના ને ન હો ઉસકો બનાના બિલકુલ જૂઠ હૈ. બાલચંદજી ! આ તો ૭૫ વર્ષ પહેલાંની વાત. આહાહા... એક હતો કબીરનો સાધુ અને ઓલો હતો લઠ જેવો ને અભિમાની-મેરા શિષ્ય હો તો સમજાવું. ઓલાને એમ કીધું કબીરને એ કહે શિષ્ય પણ પહેલો તું સમજાવ તો ખરો કે ઈશ્વર તેરા હૈ, ને ઈશ્વરે આ બનાયા. તો ઈશ્વર કહાં રહા થા, કોઈ સ્થાન થા કે નહીં, કોઈ સ્થાન ઉસને બનાયા ? ઐસે આ બાત તો અલૌકિક હૈ બાપા. અસંખ્ય પ્રકારકી વાત. (શ્રોતા:- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ)